رضا میرکریمی دبیر جشنواره جهانی فیلم فجر درگفت‌وگو با «فرهیختگان»:

اروپایی‌ها می‌خواستند فیلم انتقادی را از جشنواره بیرون بکشند

عکس: وحید مهرابی، افرهیختگان

آقای میرکریمی فیلمسازی سخت تر است یا مدیریت؟

هرکدام سختی خود را دارد ولی یکی سختی شیرین‌تری است و دیگری قدری تلخی دارد که نمی‌توان کاریش کرد. در مدیریت مجبور هستید همه‌چیز ببینید هیدرحالی که قوطی فیلم می‌سازید هر کسی آن را دوست داشت، دوست داشت و هر کسی دوست نداشت هم دوست نداشت. به هر حال فیلمسازی شیرین‌تر است.

از تصمیم آقای ابویی برای تفکیک جشنواره 5 سالی گذشته است. 4 سال هم هست که شما دبیری جشنواره را برعهده دارید. همچنان این سؤال پرتکرار نشست خبری جشنواره بود که آیا احتمال دارد جشنواره دوباره ادغام شود؟ فکر نمی‌کنید فضای افکار عمومی و رسانه‌ها به این جمع‌بندی نرسیده است که بخش بین‌الملل جشنواره مستقل باشد و کار خود را مستقل از جشنواره ملی انجام دهد؟ چرا چنین سؤالی هر سال تکرار می‌شود؟

اینجا چند مشکل وجود دارد. اولاً وقتی می‌گوییم افکار عمومی آمار دقیقی از این نداریم؛ یعنی اگر تعدادی از افراد در سر تعداد دیگری فریاد بزنند، تصور ایجاد می‌شود که آنها اکثریت هستند، در حالی که وقتی برگزاری جشنواره نشان می‌دهد غالب فیلمسازان استخوان‌دار و مهم و کارشناسان و منتقدان با سابقه سینما با جشنواره همکاری می‌کنند؛ یعنی حجم آدم‌هایی که می‌آیند و می‌روند و در ورک‌شاپ‌ها شرکت می‌کنند و درباره فیلم‌ها نقد می‌نویسند یا فیلم‌های خود را به جشنواره می‌دهند یا با تعداد مخالفی که صحبت می‌کنند قیاس کنید و وزن آنها را سنجیده یا تعداد را بخواهید بسنجید، اینها اصلاً با هم برابری نمی‌کند. من می‌توانم اشاره کنم به همه آنهایی که فیلم‌ها را دیده‌اند و به همه آنهایی که در جشنواره حضور پیدا کرده‌اند و همه آنهایی که اینجا کلاس داشته‌اند یا چیزی درباره آن نوشته‌اند. ولیکن کسانی که اعتراض می‌کنند، چند نفر هستند و چقدر در جشنواره بودند؟

سال گذشته بعد از جشنواره دو صنف سینمایی نامه‌ای به آقای حیدریان درباره همین مسأله نوشتند. در جریان هستید. آنها در نامه‌ای که نوشتند اشاره کردند جشنواره جهانی اگر به روال قبلی بازگردد فیلم‌های ایرانی فرصت بهتری برای دیده شدن در فضای بین‌الملل خواهند داشت. این بخشی از سیناست که اعتراض خود را این گونه بیان کرده است. به نظر نمی‌رسد اینها هم جزء معترضان غیرحرفه‌ای باشند...؟

خیر، من جدامی گنم؛ برخی از اعتراضات غیرکارشناسانه را با برخی از اعتراضاتی که براساس سوءتفاهم شکل می‌گیرد، این دو بخش جدا است. قصه اصناف کانون و تهیه کنندگان را سوءتفاهماتی می‌دانم که اتفاقاً با جلسه‌ای که با آنها سال گذشته داشتم فکر می‌کنم به میزان زیادی برطرف شد و اسال شاهد همکاری کانون کارگردان با بخش‌های مختلف جشنواره بودیم و فکر نمی‌کنم بعد از شاهد چنین اعتراضات صنفی‌ای باشیم.

اما آن اعتراضات جزئی که غیرکارشناسانه است همیشه خواهد بود، چه این جشنواره اینجا برگزار شود و چه ادغام شود. یک پیش‌فرض داریم که در قطعات‌های ما تأثیر منفی می‌گذارد و اینکه این دو جشنواره بخشی از هم هستند، چون اسم مشترکی دارد باعث شده همچنان این ایده مطرح شود که چرا اینها ادغام نمی‌شوند. اگر فرض کنیم این دو جشنواره هم‌اسم نیستند، بلکه دو جشنواره مستقل هستند که در نوقطعه برگزار می‌شوند و همچنین جمعیت هدف آنها به عنوان مخاطب، جنس مقررات، شکل فیلم‌گیری، جوایزو... آنها با یکدیگر متفاوت است که چنین هم هست، شورای برگزاریشان متفاوت است، دبیر جشنواره متفاوت است، مقررات متفاوت است، تاریخ برگزاریشان کاملاً دو تاریخ متفاوت است و... می‌پذیریم که ما دو جشنواره مواجه هستیم. همچنان که جشنواره فیلم کوتاه، جشنواره فیلم حقیقت و جشنواره فیلم اصفهان هم از دل جشنواره فیلم می‌جاشدند اما الان هر کدام مستقل هستند و ربطی به جشنواره ملی فجر ندارند. به نظرم این مساله وبحث در مورد تفکیک یا ادغام جشنواره سال به سال کمرنگ و کمرنگ‌تر خواهد شد.

با توجه به همین مساله‌ای که بیان می‌کنید، فکر نمی‌کنید باید بخش پژوهشی‌ای صورت گیرد تا آورده‌ای که جشنواره در این 4، 5 سال داشته، مطرح شود؟

حتما باید این اقدام انجام شود. خود ما در داخل جشنواره این ارزیابی را داریم. به همین دلیل است که هر سال جشنواره را نسبت به سال قبل مفاوتر و دقیق‌تر برگزار می‌کنیم، چون مشکلات سال قبل را دیده‌ایم که می‌کنیم و بلافاصله دوهفته هم بعد از جشنواره، جلسه می‌گذاریم و آسیب‌شناسی می‌کنیم و برای آن برنامه‌ریزی داریم. مشکلات نرم‌افزاری و مشکلات برنامه‌ریزی را حل کرده‌ایم. در انتخاب فیلم‌ها گزارش مخاطبان را در نظر می‌گیریم چرا که سال به سال بیشتر با گزارش مخاطبان آشنا شدیم.

آقای انتظامی هم در آخرین صحبت‌هایشان در مورد جشنواره جهانی فیلم فجر گفتند که در مورد ادامه برگزاری جشنواره باید ارزیابی‌های لازم انجام شود.

یک واحد ارزیابی هم در دل وزارت ارشاد است که به صورت کاملاً مستقل، جشنواره را رصد می‌کند. از طریق یک جامعه آماری رندوم که در جشنواره حضور دارند. آنها هم همیشه نمره خوب به جشنواره دادند. سال گذشته هم آقای ارباب که مسئولیت پژوهش در سازمان سینمایی را داشتند، یک سال پای صحبت معترضان نشست و آمارهای جشنواره را هم بررسی کرد و نهایتا این نتیجه را این طور گفت که ادغام این دو جشنواره به ضرر است و فایده‌ای ندارد و این شکل برگزاری شکل درست‌تری است.

ارزیابی‌های بین‌المللی درباره جشنواره جهانی فجر چه می‌گویند؟

یک ارزیابی جهانی داریم که از طرف «فیاف» نمایندگانی به اینجا می‌آیند. اسال سومین دوره بود که آمدند. آنهایی که نمره قبولی به جشنواره‌ها می‌دهند هم از این حجم پیشرفتی که جشنواره در انتخاب متفاوت آثار میهمانان و محور نشست‌های علمی‌ای که در جشنواره برگزار می‌شود داشته، خیلی هیجان‌زده هستند. آنها قرار شد گزارش سه‌سال را امسال در مجمع عمومی «فیاف» که همزمان با جشنواره کن برگزار می‌شود، ارائه کنند و همه اعضا آن را بشنوند. درخواست ما هم آنجا مطرح می‌شود که جشنواره ما به عنوان یکی از جشنواره‌های معتبر جهان مورد پذیرش «فیاف» قرار گیرد.

این امکان وجود دارد که رده‌بندی جشنواره فجر در بین جشنواره‌های جهانی بالا بیاید و ما از جایی که هستیم چند پله بالاتر برویم؟

ما در جایی نیستیم، آنجا هم رده‌ای وجود ندارد. آنجا فقط ۱۵ جشنواره هست که شکل رقابتی‌شان مورد تایید فیاف است و چیزی به نام رده a و b و... عملاً وجود ندارد. البته فیلا داشتند و حالا هم در فضای عمومی مصطلح است که می‌گویند این ۱۵ جشنواره در رده a هستند.

ما تلاش می‌کنیم شاترد همی باشیم. اعتقاد ما و اعتقاد کارشناسان فیاف این است که حداقل در مذاکرات خصوصی از ۸ الی ۱۰ جشنواره‌ای که در بین ۱۵ مورد هستند، با ما شرکت میشیم.

این تایید از سوی فیاف تاثیری هم بر حضور مهمانان و فیلمسازان خارجی در سالهای آتی خواهد داشت؟

به هر حال وقتی اعلام عمومی شود خیلی مهم است. در منطقه ما جشنواره «گوا» در هند و جشنواره «مسکو» و جشنواره «قاهره» در مصر این رتبه را دارند. اینکه آنها در چه کیفیتی و سطحی برگزار می‌شوند، رأجن همکاران ما هستند، من خیلی نمی‌توانم صحبت کنم. قطعا فکر می‌کنم الان در همین لحظه فستیوال‌مان را از هر سه جشنواره اشاره شده بالاتر برگزار می‌کنیم، هم به لحاظ آمارهای برگزاری چشمگیر است و هم کیفیت آثار بالاتر است.

انتخاب فیلم‌های برای جشنواره جهانی چگونه است؟

برای انتخاب فیلم‌ها دبیرخانه ثابت داریم. از ابتدای سال با سرچ کردن جشنواره‌های مختلف جشنواره‌ای که در دنیا، اوره‌ای از جشنواره برای سینما برگزار می‌شود، از آن معرفی می‌کنیم. این مسئولیت را قبول کردم، فکر کردم برای اینکه فیلم‌های هم‌سو دارای اشتراک با علائق جشنواره‌ما که تو آن در آیین ما نامه نوشته شده است، فیلم‌های اخلاق‌محور، فیلم‌هایی که به ارزش‌های خانوادگی اهمیت می‌دهند، فیلم‌هایی در ارتباط با صلح، عدالت‌طلبی و سایر مضامین ما هستند را بتوانیم پیدا کنیم. ما فقط روی جشنواره‌های مهم متمرکز نیستیم، بلکه بسیاری از جشنواره‌های کوچک را هم زیر نظر داریم. جشنواره‌هایی که در مناطق مختلف برگزار می‌شود و آن مناطق برای ما مهم است.

مضامینی همچون عدالت‌طلبی و صلح چیزهایی است که همه دنیا به نحوی آن را قبول دارند. هویت جشنواره جهانی فجر، آن چیزی که از بقیه جشنواره‌ها آن را متمایز می‌کند چیست؟

این چیزهایی که گفتید همه جای دنیا جزء موضوعات جشنواره‌هایشان نیست؛ یعنی در ضمن اینکه تعریف هر منطقه‌ای از این کلمات یک چیز است ولی ما تعریف خود را در عنان نشان می‌دهیم یعنی ما خاطبان ما هم کم‌یعنی فهمند که چه فیلمی مناسب حضور در جشنواره ماست. ما در کنار این مضامین البته ملاحظات دیگری هم داریم. ملاحظه اول و مهم‌ما قطعا ارزش‌های سینمایی است. در ارزش‌های سینمایی تجربه‌های نو حتما باید مورد توجه قرار گیرند. موضوع دیگر تاثیر سینمای ایران بر کشورهای دیگر است و اینکه سینمایی که از سینمای ایران الهام گرفته و ساخته می‌شود. اینها را سعی می‌کنیم اینجا نمایش دهیم، ما ملاً سال ۱۲،۱۰ فیلم هست که از کشورهای مختلف، در بخش‌های مختلف و حوددارد که کاملاً ردپای ایران در آن هست، ما این فیلم‌ها را مورد حمایت قرار می‌دهیم. چون در هیچ جای دنیا فیلم‌ها را به این میزان و به این شکل و متمرکز به نمایش در نمی‌آید.

در کنار اینها بخشی از فیلم‌ها را با هدف ارتقای سینمای داخلی انتخاب می‌کنیم. از همه فیلم‌های مفقوده و موردی مهری قرار گرفته در سینمای کشور راسعی می‌کنیم بهترین هایش را در این جشنواره شرکت دهیم برای اینکه کمک کنیم ارتقای علمی هم اتفاق بیفتد و تقریب ذائقه هم رخ بدهد.

میلاد جلیل‌زاده
روزنامه‌نگار

سیدرضا میرکریمی به عنوان یک فیلمساز نیاز به معرفی ندارد اما به عنوان یک مدیر لازم است که مقداری با دوره دبیری او بر جشنواره جهانی فیلم فجر بیشتر آشنا شویم. اولین سؤال ما در کپ‌وگف‌مان با او در این سمت این بود که مدیریت سخت‌تر است یا فیلمسازی؟ او پاسخ داد که هر دو دشوار هستند اما خوبی فیلمسازی این است که شیرینی بیشتری دارد. پنج سال است که بخش بین‌الملل فستیوال فجر از بخش ملی آن جدا شده و چهار سال است که سیدرضا میرکریمی دبیری این رویداد را برعهده دارد. در سال ۱۳۹۴ که حجت‌الله ایوبی، رئیس وقت سازمان سینمایی، طی نامه‌ای به میرکریمی که آن روزها مدیرعامل خانه سینما بود، او را به دبیری «جشنواره ایران» منصوب کرد، حاشیه‌های فراوانی حول‌وحوش این عنوان ایجاد شد. حذف عبارت «فجر» از عنوان این رویداد باعث اعتراض بسیاری از اهالی رسانه شد چراکه فجر، عنوانی مرتبط با پیروزی انقلاب اسلامی بود و نمادی از ماهیت اولیه این اتفاق هنری به‌حساب می‌آمد. این حاشیه‌ها واکنش‌های تندی را از طرف ابویی در پی‌آورد اما مانع از آن نشد که نام فجر همچنان روی بخش سابقه بماند. حالا دوباره فجر در دوبخش مجزا، در دوزمان مختلف که در حقیقت به دوسال تقویمی مختلف تعلق دارند و در مکان‌ها و حتی با سبک‌های متفاوت برگزار می‌شود. در تازه‌ای جشنواره جهانی فیلم فجر، اولین روزهای این رویداد در ۳۷ سال پیش، به عنوان پیشینه فستیوالی که در حال برگزاری است، مورد اشاره قرار گرفته اما وقتی میرکریمی در مورد جشنواره‌ای که دبیر آن است صحبت می‌کند، مرتب به پنج سال اخیر آن و در حقیقت زمان جدایی بخش بین‌الملل از بخش ملی اشاره دارد. میرکریمی در دوران دبیری‌اش در این جشنواره سه مرور ارشاد و سه رئیس مختلف سازمان سینمایی، هم‌دوره بوده و حالا هم به افق‌های خیلی بلندتری فکر می‌کند؛ اما اینکه مدیران بعدی هم به تفکیک این دو بخش از فجر اعتقاد داشته باشند، هنوز کاملاً مشخص نیست. گفت‌وگو با رضا میرکریمی درباره ماهیت جشنواره جهانی فیلم فجر و تفاوت آن با فستیوال‌های دیگر فیلم در دنیا، آورده این جشنواره برای سینمای ایران و سهم آن از معرفی سینمای ایران در جهان و مسائل دیگری از این دست، به بخش‌های جالب و ناگفته‌ای هم رسید. در دوره اخیر فستیوال برلینالِ هیچ فیلمی از سینمای ایران پذیرفته نشد و اخیراً در جشنواره کن هم همین اتفاق افتاد. این را به میرکریمی گفتیم و او درباره تلاش جشنواره‌ها برای منزوی کردن ایران و سیاسی بودن رویکرد دشمن حرف زد که تقریباً از کسی مثل میرکریمی با این سابقه طولانی حضور در جشنواره‌های جهانی، حرف جدید و جالبی بود. او سپس به سال گذشته اشاره کرد که پخش یک فیلم از اروپای غربی باعث شد سفیر آن کشور به دفتر جشنواره بیاید و شدیداً اعتراض کند. میرکریمی این حرف را در باور خاص کسانی رد که آن کشورها را مهد آزادی می‌دانند ولی به چنین چیزهایی توجه نمی‌کنند. دبیر جشنواره جهانی فیلم فجر به رغم اصرار شدید ما نام آن کشور اروپایی را نیاورد اما مشخصا در دوره قبلی فستیوال فجر، از میان کشورهای اروپای غربی، این تنها کشور اقیانوس بود که فیلمی مشارکت داشت و آن فیلم، اتفاقاً اثری جنجالی و چالشی بود که هم می‌توانست دولت متوهش را علیه مضامین مطرح شده‌اش به تکاپو بیندازد. ۱۵۰۰ میلی گرم؛ ساخته اصغر فرهادی درباره داروهای آلوده فرانسوی ساخته شده بود، به رغم اعتراض سفیر این کشور توانست به نمایش خود در جشنواره فجر ادامه بدهد. میرکریمی گفت که اسال هم صاحبان بعضی از فستیوال‌های مطرح جهانی در کار برگزاری فجر اختلال ایجاد کرده‌اند و سعی می‌کنند مانع از حضور فیلمسازان دیگر کشورها در ایران شوند، اما نام این اختلالگران را نبرد که اینکار برای سینمای ما و متصدیان برلینالِ رسید. گفت‌وگوی ما با رضا میرکریمی در فضایی انجام شد که فشارهای بین‌المللی روی مردم ایران ابعاد فرهنگی گسترده‌ای پیدا کرده است و حالا همه به مقاومت و قدرت مقابله به مثل فکر می‌کنند. میرکریمی را وقتی در کسوت دبیر جشنواره ببینید، شاید خیلی محتاط‌تر از میرکریمی فیلمساز به نظر برسد و درباره تک‌تک موضوعات، مینیمال و شمرده و با رعایت تمام جوانب حرف زند؛ اما شرایط حاد پدید آمده حول‌وحوش ایران، مانع از آن نشد که او هم گاهی صریح‌تر از آنچه که انتظار می‌رفت صحبت کند.

با توجه به همین مساله‌ای که بیان می‌کنید، فکر نمی‌کنید باید بخش پژوهشی‌ای صورت گیرد تا آورده‌ای که جشنواره در این ۴، ۵ سال داشته، مطرح شود؟

حتما باید این اقدام انجام شود. خود ما در داخل جشنواره این ارزیابی را داریم. به همین دلیل است که هر سال جشنواره را نسبت به سال قبل مفاوتر و دقیق‌تر برگزار می‌کنیم، چون مشکلات سال قبل را دیده‌ایم که می‌کنیم و بلافاصله دوهفته هم بعد از جشنواره، جلسه می‌گذاریم و آسیب‌شناسی می‌کنیم و برای آن برنامه‌ریزی داریم. مشکلات نرم‌افزاری و مشکلات برنامه‌ریزی را حل کرده‌ایم. در انتخاب فیلم‌ها گزارش مخاطبان را در نظر می‌گیریم چرا که سال به سال بیشتر با گزارش مخاطبان آشنا شدیم.

آقای انتظامی هم در آخرین صحبت‌هایشان در مورد جشنواره جهانی فیلم فجر گفتند که در مورد ادامه برگزاری جشنواره باید ارزیابی‌های لازم انجام شود.

یک واحد ارزیابی هم در دل وزارت ارشاد است که به صورت کاملاً مستقل، جشنواره را رصد می‌کند. از طریق یک جامعه آماری رندوم که در جشنواره حضور دارند. آنها هم همیشه نمره خوب به جشنواره دادند. سال گذشته هم آقای ارباب که مسئولیت پژوهش در سازمان سینمایی را داشتند، یک سال پای صحبت معترضان نشست و آمارهای جشنواره را هم بررسی کرد و نهایتاً این نتیجه را این طور گفت که ادغام این دو جشنواره به ضرر است و فایده‌ای ندارد و این شکل برگزاری شکل درست‌تری است.

ارزیابی‌های بین‌المللی درباره جشنواره جهانی فجر چه می‌گویند؟

یک ارزیابی جهانی داریم که از طرف «فیاف» نمایندگانی به اینجا می‌آیند. اسال سومین دوره بود که آمدند. آنهایی که نمره قبولی به جشنواره‌ها می‌دهند هم از این حجم پیشرفتی که جشنواره در انتخاب متفاوت آثار میهمانان و محورنشست‌های علمی‌ای که در جشنواره برگزار می‌شود داشته، خیلی هیجان‌زده هستند. آنها قرار شد گزارش سه‌سال را امسال در مجمع عمومی «فیاف» که همزمان با جشنواره کن برگزار می‌شود، ارائه کنند و همه اعضا آن را بشنوند. درخواست ما هم آنجا مطرح می‌شود که جشنواره ما به عنوان یکی از جشنواره‌های معتبر جهان مورد پذیرش «فیاف» قرار گیرد.

این امکان وجود دارد که رده‌بندی جشنواره فجر در بین جشنواره‌های جهانی بالا بیاید و ما از جایی که هستیم چند پله بالاتر برویم؟

ما در جایی نیستیم، آنجا هم رده‌ای وجود ندارد. آنجا فقط ۱۵ جشنواره هست که شکل رقابتی‌شان مورد تایید فیاف است و چیزی به نام رده a و b و... عملاً وجود ندارد. البته فیلا داشتند و حالا هم در فضای عمومی مصطلح است که می‌گویند این ۱۵ جشنواره در رده a هستند.

ما تلاش می‌کنیم شاترد همی باشیم. اعتقاد ما و اعتقاد کارشناسان فیاف این است که حداقل در مذاکرات خصوصی از ۸ الی ۱۰ جشنواره‌ای که در بین ۱۵ مورد هستند، با ما شرکت میشیم.

این تایید از سوی فیاف تاثیری هم بر حضور مهمانان و فیلمسازان خارجی در سالهای آتی خواهد داشت؟

به هر حال وقتی اعلام عمومی شود خیلی مهم است. در منطقه ما جشنواره «گوا» در هند و جشنواره «مسکو» و جشنواره «قاهره» در مصر این رتبه را دارند. اینکه آنها در چه کیفیتی و سطحی برگزار می‌شوند، رأجن همکاران ما هستند، من خیلی نمی‌توانم صحبت کنم. قطعا فکر می‌کنم الان در همین لحظه فستیوال‌مان را از هر سه جشنواره اشاره شده بالاتر برگزار می‌کنیم، هم به لحاظ آمارهای برگزاری چشمگیر است و هم کیفیت آثار بالاتر است.

انتخاب فیلم‌های برای جشنواره جهانی چگونه است؟

برای انتخاب فیلم‌ها دبیرخانه ثابت داریم. از ابتدای سال با سرچ کردن جشنواره‌های مختلف جشنواره‌ای که در دنیا، اوره‌ای از جشنواره برای سینما برگزار می‌شود، از آن معرفی می‌کنیم. این مسئولیت را قبول کردم، فکر کردم برای اینکه فیلم‌های هم‌سو دارای اشتراک با علائق جشنواره‌ما که تو آن در آیین ما نامه نوشته شده است، فیلم‌های اخلاق‌محور، فیلم‌هایی که به ارزش‌های خانوادگی اهمیت می‌دهند، فیلم‌هایی در ارتباط با صلح، عدالت‌طلبی و سایر مضامین ما هستند را بتوانیم پیدا کنیم. ما فقط روی جشنواره‌های مهم متمرکز نیستیم، بلکه بسیاری از جشنواره‌های کوچک را هم زیر نظر داریم. جشنواره‌هایی که در مناطق مختلف برگزار می‌شود و آن مناطق برای ما مهم است.

مضامینی همچون عدالت‌طلبی و صلح چیزهایی است که همه دنیا به نحوی آن را قبول دارند. هویت جشنواره جهانی فجر، آن چیزی که از بقیه جشنواره‌ها آن را متمایز می‌کند چیست؟

این چیزهایی که گفتید همه جای دنیا جزء موضوعات جشنواره‌هایشان نیست؛ یعنی در ضمن اینکه تعریف هر منطقه‌ای از این کلمات یک چیز است ولی ما تعریف خود را در عنان نشان می‌دهیم یعنی ما خاطبان ما هم کم‌یعنی فهمند که چه فیلمی مناسب حضور در جشنواره ماست. ما در کنار این مضامین البته ملاحظات دیگری هم داریم. ملاحظه اول و مهم‌ما قطعا ارزش‌های سینمایی است. در ارزش‌های سینمایی تجربه‌های نو حتما باید مورد توجه قرار گیرند. موضوع دیگر تاثیر سینمای ایران بر کشورهای دیگر است و اینکه سینمایی که از سینمای ایران الهام گرفته و ساخته می‌شود. اینها را سعی می‌کنیم اینجا نمایش دهیم، ما ملاً سال ۱۲،۱۰ فیلم هست که از کشورهای مختلف، در بخش‌های مختلف و حوددارد که کاملاً ردپای ایران در آن هست، ما این فیلم‌ها را مورد حمایت قرار می‌دهیم. چون در هیچ جای دنیا فیلم‌ها به این میزان و به این شکل و متمرکز به نمایش در نمی‌آید.

در کنار اینها بخشی از فیلم‌ها را با هدف ارتقای سینمای داخلی انتخاب می‌کنیم. از همه فیلم‌های مفقوده و موردی مهری قرار گرفته در سینمای کشور راسعی می‌کنیم بهترین هایش را در این جشنواره شرکت دهیم برای اینکه کمک کنیم ارتقای علمی هم اتفاق بیفتد و تقریب ذائقه هم رخ بدهد.

این فیلم‌ها را در طول سال نمی‌توان باز هم در سینماها نمایش داد؟ مالاً ن اگر این فیلم‌ها را در جشنواره ببینیم که خوب است ولی اگر نبینیم، تمام می‌شود.

این قصه همه جشنواره‌های دنیاست. جشنواره‌ها جای خوردن فیلم‌ها نیست. جای چشیدن آنهاست. قرار نیست شما همه فیلم‌ها را بتوانید ببینید. اصلاً هیچ‌ایران جشنواره به این است که شما نتوانید انتخاب کنید که کدام فیلم را ببینید و کار سختی برای شما باشد. بین چند نشستی که همزمان برگزار می‌شود مجبور شود یکی را انتخاب کنید. آیین جشنواره‌ها به هیچاتی که در این آیین وجود دارد خیلی وابسته به تنوع نمایش‌ها و تنوع نشست‌هاست. ما در جشنواره ملی عادت کرده‌ایم که ۲۵ فیلم را ۵۰، ۶۰ نمایش دهیم و همه دوست دارند همه را ببینند و کاد فیلم‌ها تمام می‌شود، یعنی چیزی باقی نمی‌ماند. همه مخاطبان، همه فیلم‌ها را دیده‌اند و چیزی که بعد از جشنواره برای هم تعریف کنند، وجود ندارد.

امتیاز این فیلم‌ها هم برای سه بار نمایش خریداری شده است. ما هم حق نمایش مجدد آن را نداریم. یعنی ما طبق مقررات فیاف باید همه نسخه‌ها را بعد از اینکه جشنواره تمام شد معدوم کنیم. این قانون فیاف است. در برخی موارد مثلاً این بین ۱۶۰ فیلم ممکن است تلاش کنیم موافقت پخش حقوق فرهنگی یک سکشن ۲۰ تایی از بهترین‌ها را در حد ۱۰ سانس برای باشگاه خود بگیریم.

سال گذشته می‌خواستیم این کار را یکنیم متاسفانه سالن مناسبی که بتوانیم این سینماتک را برای جشنواره جهانی در طول سال راه بیندازیم، پیدا نکردیم ولی امیدوارم امسال بشود این کار را انجام داد.

در این ۴ سال نتوانستید یک سالن معمولی برای سینماتک جشنواره تهیه کنید؟

درست است که من و تیمم ثابت بودیم ولی بالاخره ما بخشی از یک پیکره هستیم، همه آن پیکره باید هم‌قسم‌شوند و هدف واحدی داشته باشند و یک افق را نگاه کنند تا بتوانیم کارهای دراز مدت انجام دهیم. اینکه هر سال انرژی جشنواره به این امر معطوف شود که خود را برای کسانی که قرار است از آن حمایت کنند دوباره توجیه کند و این هماهنگی‌ها از نقطه صفر شروع شود، هزینه‌بر است. جشنواره جهانی، سال گذشته تا مرز تعطیلی رفت؛ تا مرز اینکه به میهمان‌ها ایمیل بزنیم که به خاطر مشکلات اقتصادی نمی‌توانیم جشنواره را برگزار کنیم و بابت اینکه دعوت‌ها رقبول کرده‌ولی نمی‌توانیم از شما پذیرایی کنیم. عذرخواهی می‌کنیم. پس بماند برای سال بعد که جشنواره دوباره برگزار شود. ولی خدا را شکر با تلاش مضاعفی که در یکی دوماه اخیر همه گروه‌های جشنواره انجام دادند، مسابقی تهیه شد و جشنواره را برگزار کردیم.

گفتید که ارزیابی آقای ارباب و سازمان سینمایی هم عملکرد جشنواره را مثبت اعلام کرده بود. پس این موانع و مزاحمت‌ها از کجاست و به چه انگیزه‌ای هستند؟

برای من هم سوال است. من دوست ندارم از عبارتی استفاده کنم که خیلی خودخواهانه به نظر برسد ولی ناگزیر برخی مواقع مجبور می‌شویم بگوییم. به نظر می‌رسد موفقیت زیاد کار دست آدم می‌دهد یعنی وقتی موازنه به هم می‌خورد و یک حرکتی زیاد به چشم می‌آید می‌تواند خیلی از حرکت‌های ناموفق کنار خود را ضعیف جلوه دهد. امیدوارم در مورد ما که این گونه نباشد.

آقای میر کریمی ما شاهد این بودیم تا به این جشنواره نیوز دمان و جشنواره‌های خارجی بالانس برقرار کنیم؟ یعنی بالاخره این هم اهرمی برای ما باشد که اگر خواستیم به یکی از فیلم‌های آنها جایزه و جهت بدهیم؟

منظور شما این است که جشنواره صاحب سلیقه و ذائقه و هویت مستقل خود شود. معلوم است که می‌توانیم. به سرعت هم می‌توانیم. از ۷۰ سال طول کشید تا جشنواره کن تبدیل به جشنواره‌های معتبر شود، ما می‌توانیم در مدت ۱۵ سال این مسیر را طی کنیم. دلیل آن هم خیلی مشخص است. مابک پشتوانه و یک سرقفلی تمدنی و فرهنگی بزرگی داریم که پشتوانه جشنواره ماست.

جشنواره برلین امسال یک فیلم ایرانی هم نپذیرفت. الان هم دوباره در کن همین اتفاق رخ داد. اجازه بدهید اول این را بپرسم و بعد ربط آن را به جشنواره خودمان دنبال کنیم. چرا این گونه شد؟ در این ۴۰ سال حداقل این گونه بی‌سابقه بوده که از ایران هیچ فیلمی را نپذیرفتند؟

برخورد جشنواره برلین و کن امسال به میزان زیادی بوی سیاسی می‌داد و فکر می‌کنم تابع از یک حرکت سیاسی برای به انزوا بردن ایران بود. مطمئن هستم این تادیده گرفتن منجر به افول سینمای ایران نخواهد شد. آنها مجبور خواهند شد که از موضع خود عبور کنند. من از برخی اتفاقات پشت پرده خبر دارم که اصلاً در این زمان ارزش بازگویی ندارد.

منظور من این بود که ما هم یک اهرمی و یک جشنواره‌ای داشته باشیم تا مثلاً فیلم‌هایی که آنها دوست ندارند را نمایش بدهیم. آیا چنین چیزی ممکن است؟

در حال حاضر ما این کار را می‌کنیم. ما داریم در بخش «شاخه‌های زیتون»، فیلم‌هایی از زندگی مسلمانان در نقاط مختلف دنیا را نمایش می‌دهیم که کمتر امکان را به‌یابی به جشنواره‌های دیگر را دارند و می‌خواهیم اینجا را محلی کنیم برای اینکه این جس از فیلم‌ها دیده شوند. اگر کسی بخواهد در ارتباط با جهان اسلام تحقیق آزاد داشته کند و یک پرسکتیو خوبی از جهان اسلام داشته باشد، بیاید و این فیلم‌ها را اینجا ببیند.

این دست اقدامات آیا روی برگزارکنندگان کن و برلینالِ و امثال آنها هم تاثیری دارد؟

بله، ببینید خدده دار است که سفیر یک کشور اروپایی، بیاید به اینجا و بگوید که فلان فیلم را نمایش ندهید. متاسفانه داخل کشور ما به نوعی بعضی‌ها فضاسازی می‌کنند که انگار آزادی فقط در آن سوی مرزهاست. در ایران محدودیت‌هایی وجود دارد، مثلاً جشنواره‌های خارجی خیلی باکیفیت‌اند و کاملاً هنری و سینمایی به دنیا نگاه می‌کنند. واقعیت این است که چنین چیزی اصلاً و مطلقاً وجود ندارد. من در نشست‌ها بهات رئیسه یکی دوبار خودبه‌خودیی معترض‌اند این موضوع را پیش کشیدم که شما در جشنواره‌هایتان سیاسی برخورد می‌کنید خود آنها پاسخ دادند بله، البته که سیاسی برخورد می‌کنیم و اصلاً نگران نیستند که در مورد این موضوع اعتراف کنند و شاید برای خیلی از مخاطبان جالب باشد که به آنها بگویم ما سال گذشته در جشنواره فیلمی را پخش می‌کردیم که سفیر یکی از کشورهای مهم غرب اروپا هراسان به جشنواره آمد و خواهش کرد که این فیلم را نمایش ندهید.

می‌توانید اسم آن را بگویید؟

خیر. چون مثلاً سوئیی یکی از روسای جمهور آن کشور را نشان می‌داد. فیلم هم از خودآن کشور بود. یعنی فکر نکنید این اتفاقاتی که بعضی وقت‌ها در داخل کشور رخ می‌دهد، در جاهای دیگر دنیا نمی‌افتد. یک کشوری که خیلی ادعای آزاد بودن داشت، چنین برخوردی کرد و آمد در جشنواره و اصرار کرد که این فیلم را نمایش ندهید. البته که ما آن فیلم را هم نمایش دادیم.

اینها که این گونه برخورد می‌کنند و ما را در جشنواره‌شان راه نمی‌دهند، به خاطر همین موضوع نیست؟

یعنی می‌گویید بخاطر برخورد مایوه؟ به اینها سیاست‌های کلان تری را دنبال می‌کنند. اسال سالی است که می‌خواهند به ایران فشار وارد کنند و هدفشان این است که ایران را دنبال این فشار، فشاری است که قطعا شکست خواهد خورد چون ایران کشوری نیست که بشود با فشار روابط فرهنگی آن را با جاهای دیگر قطع کرد.

درمورد جشنواره شما هم چنین فشارهای سیاسی بود؟

متاسفانه بود. حرکت سازمان یافته‌ای علیه حضور میهمان‌های ما در داخل کشور وجود داشت که شاید لابه‌لای ارباب‌ها توجه‌پیچ مهم. متاسفانه ردپای بعضی از جشنواره‌های خارجی مدعی رابه در کارشکنی برای جشنواره خودمان می‌بینیم.

مثلا کدام جشنواره‌ها؟

فعلاً ترجیح می‌دهم که در این مورد صحبت نکنم.

گزارش

در باب جشنواره جهانی فیلم فجر و انتقادهایی که به آن وارد است

سیگنال‌های سینمایی که از تهران به جهان مخابره نمی‌شود!

مجتبی ارد شیری
روزنامه‌نگار

جشنواره جهانی فیلم فجر این روزها با حجم انبوهی از انتقادها در حال برگزاری است. شدت انتقادها تا جایی است که حتی چند تن از مدیران جشنواره نیز آن را به دلایلی ازجمله نبود وزیر ساخت‌ها یا تحریم‌های بین‌المللی پذیرفته‌اند. وروی آن صحه گذاشته‌اند. این در حالی است که اسال، شاهد پنجمین دوره مستقل جشنواره جهانی از شکل ملی آن هستیم.

در ارتباط با جشنواره، نقدهای بسیاری مطرح است اهمچنانکه نباید از انصاف گذشت، و به چند حسن آن نیز اشاره نکرد، اما آنچه در این زمینه عجیب به نظر می‌رسد، تناقض گویی‌های دولتی است که آینده یک جشنواره بین‌المللی را به خطر می‌اندازد.

تناقض گویی‌های دولتی!

«رضا میرکریمی» سال گذشته در گفت‌وگویی از آرامشی سخن گفت که طی آن می‌توان برای چند سال، جشنواره جهانی را به نقطه گذاری هایش رساند و جایگاهش را مرتفع کرد. حالا اما رئیس جدید سازمان سینمایی به مانند اسلاف خود، سخن در مورد آینده این جشنواره می‌کند و اینکه بعد از پایان یافتن این دوره، به تصمیم گیری درباره آن خواهد پرداخت.

همین اظهارنظرهای فردی سبب شده تا جایگاه یک جشنواره جهانی با سابقه ۳۷ سال، نزد مخاطبان هرچند کم تعداد جهانی اش متزلزل شود. جشنواره فیلم فجر، حالا دیگر تبدیل به یک جریان مستمر شده؛ فرض بگیریم که جشنواره مستقل جهانی را تعطیل کنند. طبیعتاً آن را به بخش ملی می‌افزایند، بنابراین جشنواره جهانی ملی خواهد بود